

УДК 658.12. 656.2

Ус Ю. В.

ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено, що забезпечення економічної безпеки виробничої діяльності вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, метою функціонування якої є своєчасне виявлення і запобігання небезпекам і загрозам, забезпечення досягнення підприємством мети діяльності. Розглянуто сутність фінансово-економічної безпеки з позиції економічної безпеки. Визначено механізм забезпечення економічної безпеки та розглянуто методичні положення в процесі розробки комплексної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: фінансова безпека, підприємства, комплексна система, принципи, функціональні складові.

В статье определено, что обеспечение экономической безопасности производственной деятельности требует создания на предприятии собственной системы безопасности, целью функционирования которой является своевременное выявление и предотвращение опасностей и угроз, обеспечение достижения предприятием цели деятельности. Рассмотрены сущность финансово-экономической безопасности с позиции экономической безопасности. Определен механизм обеспечения экономической безопасности и рассмотрены методические положения в процессе разработки комплексной системы обеспечения финансовой безопасности предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность, предприятия, комплексная система, принципы, функциональные составляющие.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших проблем, що стоять перед вітчизняною економікою, є забезпечення стабільного економічного зростання не лише у сировинних галузях, але, перш за все, у провідних галузях промислового комплексу, центром тяжіння якого виступає машинобудівна галузь. Саме машинобудування визначає соціально-економічний і техніко-технологічний рівень розвитку держави, конкурентоспроможність його виробництв. Підприємства машинобудування України традиційно належать до базових галузей народногосподарського комплексу, відіграючи провідну роль у реалізації інноваційних та наукоємних проектів у всіх галузях економіки. Однак, водночас із традиційними функціями, підприємства машинобудування все більше стикаються в останній час із принципово новими викликами і проблемами, обумовленими соціально-економічними наслідками процесів глобалізації, насамперед значними технологічними та інноваційними змінами, що диктують необхідність кардинальних модернізацій. Тому важливим є ефективно оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що фінансова безпека підприємств машинобудування є основним механізмом забезпечення нормального функціонування та подальшого розвитку підприємництва в економіці у цілому. Необхідно об'єктивно та

оперативно оцінювати рівень фінансової безпеки, забезпечувати протистояння величезній безлічі внутрішніх і зовнішніх загроз підприємству. Сьогодні керівники машинобудівних підприємств розробляють ринкові стратегії для забезпечення конкурентних відносин і стратегії безпеки, куди входять: інтелектуальна безпека; кадрова безпека; фінансова безпека; інформаційна безпека; соціальна безпека; правова безпека.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням фінансової безпеки підприємства займалися такі провідні вчені, як Л.І. Абалкіна [1], В.Н. Амітана [2], О.В. Баженової [3], Дж. Б'юкенен, В. Войтко, В. Дементьев, Т. Долгопятова, Н. Ермошенко, І.І. Каліної [4], Г. Капленко, Дж. Кейнс, Т. Клебанова, Г. Клейнер, Г. Козаченко, А. Кудінова, А. Ляшенко, А. Маршал, К. Маркс, У. Мітчелл, Г.В. Михайлика [12], Д. Норт, Є. Олейников, В. Пастухова, О.В. Прокопенка [13], О. Прутська, Р. Руденський, І. Скворцов, А. Сміт, В. Тамбовцев, П. Хейне, Ф. Хайск, А. Шеремет, В. Шлемко, , Г. Шмоллер, Н. Шибаєва, В.М. Чубая [14] та інші. У працях визначених авторів розкриваються накопичений значний досвід з питань фінансової безпеки підприємств, де докладно розкриваються стратегія управління нею, методичні основи формування підрозділів її реалізації на підприємствах, комплексні підходи до її оцінки тощо. Проте деякі аспекти фінансової безпеки підприємств машинобудування у сучасних умовах розвитку економіки залишилися недостатньо розкритими.

Мета дослідження полягає в оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємства у сучасних умовах функціонування.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека підприємства є складною системою, яка включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективності використання корпоративних ресурсів за кожним напрямом діяльності. Оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки підприємств розкривається через забезпечення реалізації стратегічних інтересів підприємства на основі використання можливостей зовнішнього середовища із застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища. До зовнішніх загроз і чинників належать: протиправна діяльність кримінальних структур, конкурентів, фірм і фізичних осіб, що займаються промисловим шпигунством або шахрайством, неспроможних ділових партнерів, раніше звільнених за різну провину співробітників підприємства, а також правопорушення з боку корумпованих елементів з представників правоохоронних органів і органів контролю.

До внутрішніх загроз і чинників належать дії пасивності співробітників підприємства, що суперечать інтересам його комерційної діяльності, наслідком яких можуть бути нанесення економічного збитку

компанії, витік або втрата інформаційних, підрив її ділового іміджу в бізнес-колах, виникнення проблем у взаємостосунках з реальними і потенційними партнерами, конфліктних ситуацій з конкурентами, правоохоронними органами і органами контролю тощо. [4]

Основною особливістю оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств у процесі їх розвитку є те, що цілі, метод і система показників оцінювання можуть змінюватися на кожному етапі процесу розвитку підприємства. Зі зміною умов зовнішнього середовища, параметрів ринку та технологічного способу виробництва машинобудівні підприємства змушені починати наступний цикл розвитку, для потреб якого, ймовірно, знадобиться принципово інша процедура оцінювання. Оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства здійснюється на основі детального аналізу загроз негативних впливів на фінансову безпеку і можливих збитків підприємства за реалізації цих негативних впливів, а також існуючої на підприємстві системи аналізу і оцінювання всебічних результатів його фінансово-господарської діяльності. [10]. Оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки підприємств машинобудування здійснюється за такими напрямками: аналіз фінансової звітності підприємства (дослідження ліквідності, рентабельності, структури прибутку та витрат тощо); аналіз конкурентоспроможності підприємства; аналіз асортименту продукції підприємства; аналіз кваліфікації та потенціалу персоналу, системи управління підприємством; аналіз теперішньої та прогнозованої вартості капіталу; аналіз поставок і клієнтури підприємства; аналіз кредитної політики суб'єкта господарювання; аналіз динаміки цінних паперів підприємства тощо.

З метою більш ґрунтовного та адекватного процесу оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки підприємств машинобудування необхідно сформулювати наступні принципи: комплексність (системність) – необхідність створення такої системи безпеки, що забезпечила б захищеність всіх об'єктів захисту підприємства; пріоритет заходів запобігання (своєчасність) – раннє виявлення загроз та запобігання їх шкідливому впливу; безперервність – постійна дія системи; законність – робота повинна здійснюватися на основі чинного законодавства; плановість – діяльність із забезпечення безпеки організується на основі єдиного задуму, викладеного в комплексній програмі та конкретних планах з окремих напрямів безпеки; оптимальність – досягнення максимальної функціональної ефективності (віддачі) системи економічної безпеки за більш-менш фіксованих витрат виділених для неї ресурсів; взаємодія – погодженість у діяльності всіх учасників системи, включаючи тісні ділові контакти й узгодження дій із зовнішніми організаціями, які забезпечують безпеку підприємств; поєднання гласності та конфіденційності – з одного боку

система основних заходів безпеки повинна бути відома всім працівникам підприємства, а з другого – цілий ряд способів, сил, засобів, методів забезпечення безпеки повинні бути законспіровані та відомі дуже вузькому колу фахівців; компетентність – професіоналізм всіх учасників системи.

Можливо твердити що, формалізація основних напрямів оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки підприємств машинобудування та формування відповідних принципів робить можливим проведення необхідних заходів із організації забезпечення рівня фінансової безпеки за окремими складовими з використанням відповідного алгоритму: 1) визначення структури негативних впливів за функціональними складовими економічної безпеки, розподіл об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів; 2) фіксація вжитих превентивних заходів для запобігання негативним впливам за всіма функціональними складовими економічної безпеки; 3) оцінка ефективності вживання заходів з огляду на нейтралізацію конкретних негативних впливів за кожною складовою економічної безпеки; 4) визначення причин недостатньої ефективності заходів, здійснених для подолання вже наявних і можливих негативних впливів на економічну безпеку; 5) виявлення не усунених та очікуваних негативних впливів на рівень економічної безпеки і тих, що можуть з'явитися в майбутньому; 6) опрацювання рекомендацій щодо усунення існуючих негативних впливів та їх запобігання; 7) оцінка вартості кожного з запропонованих заходів щодо усунення негативних впливів та визначення відповідальних за їхню реалізацію.

Висновки дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, після проведеного дослідження можливо стверджувати, що фінансова безпека підприємств – головний механізм забезпечення нормального функціонування та подальшого розвитку підприємств машинобудування в економіці держави. У сучасних умовах розвитку ринковоорієнтованих підприємств адекватна оцінка рівня забезпечення фінансової безпеки є однією з найбільш актуальних та значущих аспектів життєдіяльності господарюючих суб'єктів, тому поставлене питання є безумовно нагальним для керівництва підприємств машинобудівної галузі, перш за все, тому що досліджується комплексна система фінансової безпеки підприємства та відпрацьовується механізм забезпечення функціонування даної системи. При цьому потреби оцінювання розвитку машинобудівного підприємства зводяться до аналізу тенденцій зміни базових фінансово-економічних показників, які відображають організаційно-технологічні та інноваційні аспекти діяльності лише опосередковано. Тому, існуючі системи оцінювання поточного рівня забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств переважно

ґрунтуються на показниках виробничо-господарського стану та фінансової стійкості з урахуванням технологічних аспектів.

Список використаних джерел:

1. Абалкин, Л. И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. И. Албакин // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 4 – 13.
2. Амитан, В. Н. Экономическая безопасность: концепция и основные модели / В. Н. Амитан // Экономическая кибернетика. – 2000. – № 3 – 4. – С. 13 – 20.
3. Баженова, О. В. Аналіз стану економіки України в контексті її економічної безпеки / О. В. Баженова // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Донецк: ДонНУ, 2004. – С. 839 – 845.
4. Каліна, І. І. Організаційно-економічний механізм ефективного управління машинобудівними підприємствами / І. І. Каліна // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 9 (123). – С. 130 – 134.
5. Карачина, Н. П. Концепція розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств в контексті безпеки їхньої економічної поведінки / Н. П. Карачина // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3 (113). – С. 115 – 130.
6. Котюк, А. Б. Оцінювання організаційних структур управління автомобілебудівними компаніями / А. Б. Котюк // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 11 (89). – С. 120 – 129.
7. Куркин Н. В. Управление экономической безопасностью предприятия : монография / Н. В. Куркин. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2006. – 452 с.
8. Лазаренко В. И. Правовое обеспечение экономической безопасности предприятий : монография / В. И. Лазаренко, Т. В. Филипенко. – Донецк : Донецкий юридический институт ЛГУВД, 2007. – 192 с.
9. Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління: автореф. дис.. д-ра екон. наук: 08.07.01 «Економіка промисловості» / Євген Васильович Лапін; [Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т»]. – Х., 2006. – 36 с.
10. Лігоненко Л. О. Антикризове управління торговельним підприємством: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.07.05 «Економіка торгівлі та послуг» / Лариса Олександрівна Лігоненко; [Київ. нац. торгов.-екон. ун-т]. – К., 2001. – 35 с.
11. Лупак Р.Л. Конкурентоспроможність торговельного підприємства та механізм її забезпечення: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (економіка торгівлі та послуг)» / Руслан Любомирович Лупак; [Укоопспілка. Львів. комерц. акад.]. – Львів, 2008. – 21 с.
12. Михайлик, Г. В. Конкурентні переваги та шляхи їх формування на машинобудівних підприємствах України / Г. В. Михайлик // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 11 (89). – С. 130 – 136.
13. Прокопенко, О. В. Аналіз методів оцінки стану економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності машинобудівного підприємства / О. В. Прокопенко, М. Д. Домашенко // Проблеми науки. – 2011. – № 5. – С. 22 – 25.

14. Чубай, В. М. Факторна модель оцінювання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств / В. М. Чубай // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6 (96). – С. 156 – 163.

Uss Yu V.

ASSESS THE CURRENT ENSURE FINANCIAL SECURITY ENGINEERING ENTERPRISES

The article stipulates that the economic security of industrial activity requires the creation of an enterprise's own security system, the aim of which is the operation of early detection and prevention of dangers and threats, ensuring the achievement of objectives of the enterprise. The essence of financial security from the perspective of economic security. The mechanism of economic security and discussed the methodological position in the development of an integrated system of financial security business. One of the major problems facing the national economy is to ensure sustainable economic growth not only in the primary sectors, but especially in the leading sectors of the industrial complex, the center of gravity which acts as mechanical engineering. It defines engineering socio-economic, technical and technological level of development, the competitiveness of its industries. Engineering Ukraine traditionally refers to basic industries of economic complex, which plays a key role in the implementation of innovative, high-tech projects in all sectors. However, at the same time with traditional features, machine building, more recently faced with a fundamentally new challenges and problems caused by socio-economic impact of the globalization process, especially significant technological and innovative changes that necessitate drastic upgrades. Therefore, it is important to the effective operation and maintenance of a high level of competitiveness, which will ensure the proper level of financial security. Financial security company - a state of protection of vital interests of the company from the actual and potential hazards or economic threats, protection of its scientific, technological, industrial and human resources from direct (active) or indirect (passive) economic threats and its ability to manufacture. Consequently, financial security is a priority functional areas of security. You must learn to objectively and quickly assess the level of financial security to ensure the opposition huge set of internal and external threats to the enterprise. To achieve this goal it is necessary to develop a clear universal tool for assessment and analysis of financial security.

Keywords: financial security, enterprise, integrated system, the principles of functional components.